

L-OSPIZJU TAL-FURJANA

Flahhar artiklu tiegħi semmejtilkom l-Ospizju tal-Furjana, li minnu ngarru x-xuha fil-Forti Ricasoli minhabba li fosthom xegħejja. Ispip i-epidemja tal-koleera fis-sena 1837. Ghidu kom fejn hu qiegħed l-Ospizju u x'kien l-ghan tiegħu, izda ma stajtx nagħix kom dettalji kbar minhabba l-ispozzi u meqjus fil-gurnal. Illum għalhekk ser nagħxi xi tagħrif aktar dwaru, tagħrif li hadt hafna minnu mill-ktieb li semmejtilkom tas-Sur Nin Cremona.

BINI LI MA JIGBDEKK

Kif għid il-kom fl-artiklu t-ti qabel, il-bini tal-Ospizju qiegħed wara id-Depot tal-Pulizija u tghaddi għal-hin min-naha tax-Xagħra jew l-Arena tal-Indipendenza. Ti-dħol minn bieb ji fih imma qxa fil-ġebel arma, li n-nofs tagħha gie mibrux, aktarx fiż-żmien il-Franciżi. Mill-fit li jidher minnha, aktarx u kienet l-arxa tal-Grammastru Anton Manoel de Vilhena. Hemm ukoll bibien oħra iż-żejjed l-isfel, ghax il-bini ha mqassam fi pjanijet wieħed taht l-ieħor, u pjani iż-żejjed mahrug il-barra mill-ieħor, bħalma naraw iż-żu, fil-lukanda "Excelsior".

Min jidħol idur dak il-post iż-żu ma jħossx fih ebda sens ta' estetika, anzi iħoss xi haġa li timbuttaħ 'i-barra, u ma jmurx l-hemm jekk mhux għali-bżonn.

Għażiex minn is-sena 1729, xi xuha, īngiel u nisa, li ma kekkhomx min jieħu tħsebhom tqiegħdu mill-Gvern tal-Ordni fl-imhażen tal-Povlista, li kien nu nbnew fl-1665 biex fihom jnhad u jinżamm il-povli — mnejn ha l-isem il-post — u li ma kenux aktar użati għal-dak l-iskop.

Imma dawk l-imhażen għera ma kenux wisq adattati u komdi halli jistkennu u jiġi kkurati fihom dawk l-imbsejkna xuha. Għalhekk il-Grammastru Manoel de Vilhena, fil-ġenerożita tiegħi, haseb u ra if-f'dawk l-inħaw stess tinbena Dar iż-żejjed komda u mqassma għall-istess xuha. I-bini nbedda fl-1732 u testa sentejn wara. Taħbi l-isem ta' "Casa di Carita" (Dar tal-Karita) kellu jilqa' fih ix-xuha f'qar, ix-xebbet fi-periku tad-dnub u nies oħra fil-bżonn.

KIF KIEN IMQASSAM

Id-Diviżjoni tax-Xuha kienet məqsuma f'żewġ sezzjonijiet: waħda għar-rġie u oħra għan-niża. L-irġiel kienu jgħammru fis-swalis ta' fuq; in-niża fis-swali tal-pjan ta' isfel, li kieni jaġi jaslu sas-swar li jħarsu fuq ix-Xatt ta' Marsamxett, quddiem il-Moll tal-Pieta'.

Is-sezzjonjiet tan-niża kienet thaddan branka għan-niża

Minn Mons. Prof. A. Bonnici

Istituti l-ohra tal-Karita, u taħbi l-isem ta' Istitut tax-Xuha jew ta'-Fqar — "Poor House".

Għal xi żmien, mill-1804 sa-1832 u mill-1848 sal-1894, f'dak il-post ġabru t-tieħed illegġitmi li qabel kienet tingħata dota ta' 40 skud (£M3.33.3) somma li mittejn sena ilu kienet tfisser xi haġa — lil-żewġ xebbi l-aktar anzjani biex jiżżeġew.

M.I.-fondi tal-Kaxxa tal-Ospizju jew mill-kaxxa tai-Qiegħi kui sena kienet tingħata dota ta' 40 skud (£M3.33.3) somma li mittejn sena ilu kienet tfisser xi haġa — lil-żewġ xebbi l-aktar anzjani biex jiżżeġew.

Fl-1816, wara li ġew l-Inġiżi f'Malta, il-Gvernatur Sir Thomas Maitland neħha l-Korp jew Kongregazzjoni tal-Kummissarji li semmejna u għaqqu l-Ospizju mal-

X'sar minnu dak il-bini wara li garrew lix-xuha

minn ġo fih? Għal xi żmien għammu fih is-suldati tar-Reġġ menti Ngħażu, imbagħad għoġġada tiegħi. Ordinanza (R.A.O.C.) Il-ġur il-pjan ta' fuq tiegħu wieħed isib l-"Immigration Office" u s-"Security Branch." Imma li jidżed li jmorru hemm humma dawk li jridu xi ktieb x'jaqraw, għax hemm infet-het branka ta-Biblioteka Pubblika. Fil-pjan tan-nofs hemm l-iskola tas-Snajja tal-Furjana. Fil-pjan t'isfel, kif qaluli, hemm xi Ufficċju tad-Dipartiment tal-Elettriku. Ma qghadtx n'inzel hemm isfel. Ftakru li jiena illum xieħi!